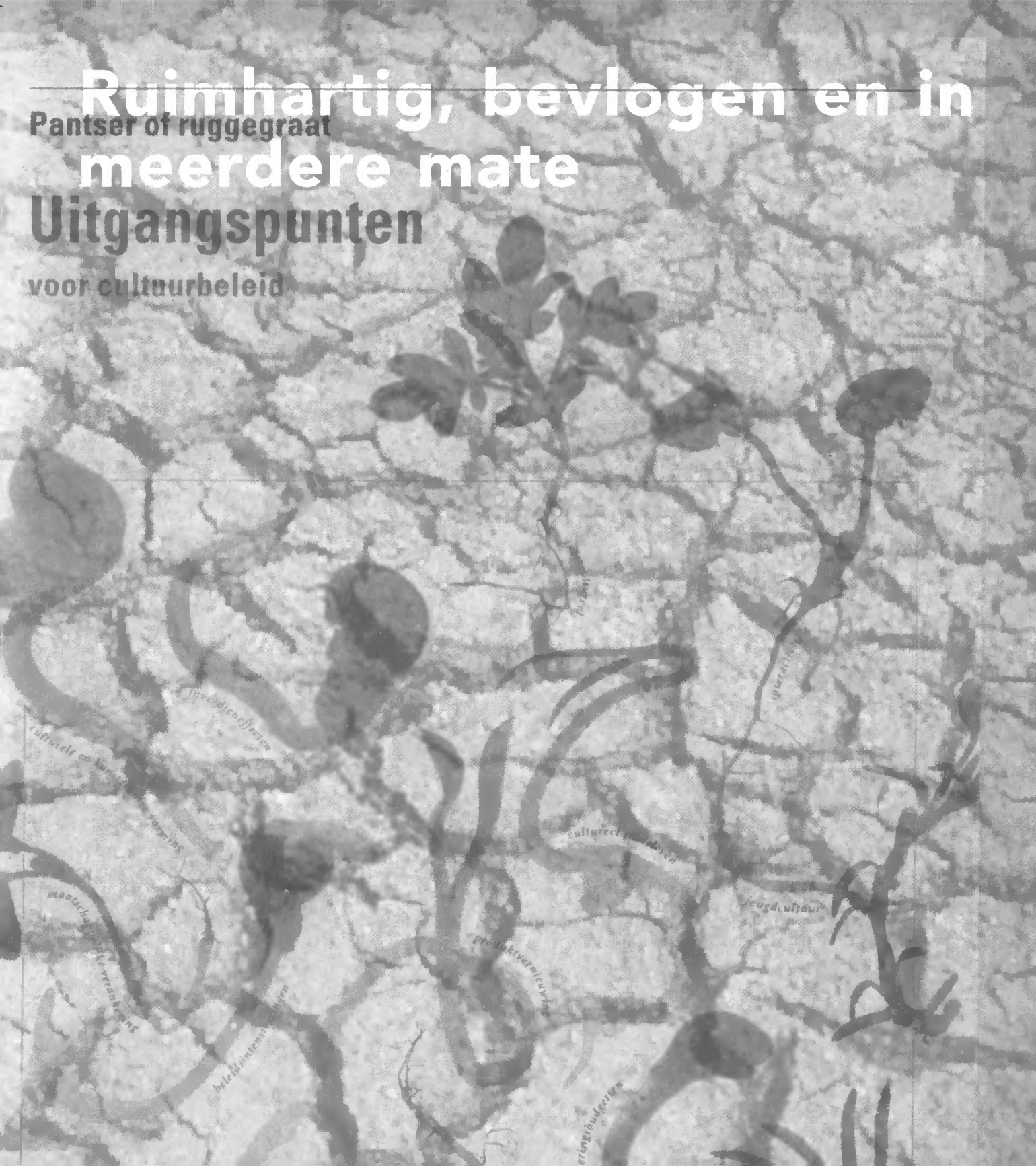

Ruimhartig, bevlogen en in meerdere mate

Pantser of ruggegraat

Uitgangspunten

voor cultuurbeleid

syndicaal effecten

cultureel en literair erfgoed

maatschappelijke verantwoordelijkheid

beleidsinstrumenten

cultureel beleid

prestatieindicatoren

erfgoedbeleid

governantie

regulatie

351.85 : 008 : 351.854 : 7/8 : (045.1) : = 10 (492)

Ruimhartig, bevlogen en in meerdere mate

Begin juli 1995 bracht Staatssecretaris Nuis van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een Uitgangspuntennotitie voor het cultuurbeleid in de periode 1997–2000 uit, onder de titel 'Pantser of ruggegraat'.

De staatssecretaris is uiteraard tegen het eerste en voor het tweede. Zoals hij ook vaak prachtige zinnen formuleert waaruit zijn passie voor de sector kunst, cultuur en cultuurbehoud spreekt, terwijl er anderszins een aantal nummers in nieuwe verpakking maar uit een oude doos worden opgevoerd die Kunsten '92 met zorg vervullen.

Enerzijds is –zoals Nuis zegt– cultuur wat mensen bindt, beweegt en tegenhoudt en is een stevig cultureel zelfbewustzijn een voorwaarde voor een open bejegening van anderen, **anderzijds** leidt het leunen op een aantal conclusies van het recente Berenschot-podiumkunstenonderzoek tot het vooralsnog te kritiekloos accepteren van een set speculatieve toekomstscenario's, waaraan een wetenschappelijke analyse en onderbouwing ontbreekt: het mainstream-scenario berust op een achterhaald concept uit de jaren '50, het pluriformiteitsmodel ontkent het echte karakter van de inmiddels ontstane vele gesegmenteerde en gespecialiseerde groepen, waarin de samenleving en dus het publiek zich heeft ingedeeld. Dat alles is derhalve weer strijdig met Nuis' opvatting dat elk cultuurbeleid per definitie minderhedenbeleid is.

Enerzijds meent Nuis dat één van de kerntaken van de overheid het handhaven van de vrijheid is, hetgeen ten aanzien van onze sektor volgens hem neerkomt op het zorgdragen voor behoud, ontwikkeling, toegankelijkheid en overdracht van dit alles op de generaties die na ons komen, **anderzijds** verslikt de Staatssecretaris zich behoorlijk met zijn opvattingen over het aangaan van relaties met 'de markt' en zijn geloof in de samenwerking tussen gesubsidieerde instellingen –die meer marktpartij (sic!) moeten worden– en de ongesubsidieerde producenten. De verzelfstandigde musea naar de sponsor- en fondsenmarkt verwijzen en de te restaureren monumenten willen herbestemmen in economisch draagkrachtige functies ontkent de verantwoordelijkheid van de overheid ten aanzien van instellingen en collecties die zij vaak decennia lang onder haar beheer heeft gehad, en van een sector die vooral door bezuinigingen van diezelfde overheid de laatste 10 jaar ernstig in verval is geraakt.

Enerzijds is het goed te lezen dat kunst, cultuur en cultuurbehoud zo ongeveer kabinetsbeleid zijn geworden, gezien de relaties die met een groot aantal andere departementen worden gelegd. Daarbij komt nog dat als men de doelstellingen en hoofdlijnen uit de notitie letterlijk zou volgen een welhaast ideale samenleving zou kunnen ontstaan. **anderzijds** valt het te betreuren dat op één van de kernterreinen van het overheidsbeleid in financiële zin nog altijd zo gemiezemuisd

97-801

kunsten

manifest

2

'92

JUNI 1992

naar
het

Boekmanstichting - Bibliotheek
Hotengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tél. 6243739

derde
kunsten
plan

ve. eniging van instellingen voor kunst, cultuur en cultuurbeleving

Kunst overstijgt het alledaagse. Het voegt toe aan wat er al was, opent nieuwe perspectieven op het bestaande. Een kunstenaar tracht het ruwe materiaal – klanken, bewegingen, woorden, kleuren, beelden, ideeën, objecten – te vormen naar de verbeelding. Een samenleving kan niet zonder het werk van kunstenaars. Kunst, cultuur en het behoud van die cultuur zijn onontbeerlijk voor de identiteit van de maatschappij en de kansen op individuele ontplooiing. Kunst en cultuur waarborgen eigenzinnigheid en afwisseling, en ontsnappen zo aan het massale, grauwe midden. Onze kunst is voor de toekomst, zoals wij de culturele erfenissen uit het verleden niet zouden kunnen missen.

De zorg voor kunst, cultuur en cultuurbehoud behoort daarom tot de kerntaken van de overheid. De markt speelt weliswaar een belangrijke cultuurscheppende rol, maar kan ook tot verschraling leiden. Een overheid die haar verantwoordelijkheid neemt, zal meer middelen beschikbaar moeten stellen dan nu het geval is: nog geen vier tiende van een procent van de rijksbegroting. Dat is echt te weinig. Kunsten '92 streeft naar een verhoging van het budget voor kunst, cultuur en cultuurbehoud tot 1 procent van de rijksbegroting in 2000. Ook de gemeenten en provincies zullen extra inspanningen moeten leveren.

Vereniging Kunsten '92
Juliana van Stolberglaan 1
2595 CA Den Haag
telefoon (070) 3855381
fax (070) 3853941

Bestuur

Frans de Ruiter (co-voorzitter)
Koninklijk Conservatorium Den Haag

Martijn Sanders (co-voorzitter)
Het Concertgebouw

Lydia Lansink (secretaris)
Monumentencommissie Zuid-Holland
Welstandscommissie Dorp, Stad en Land

Jeannette Hoek (penningmeester)
Theatergroep Tender

Steve Austen
Amsterdam Summer University
Felix Meritis

Hoos Blotkamp
Nederlands Filmmuseum

Liesbeth Brandt Corstius
Gemeentemuseum Arnhem

Ruud Brouwers
Nederlands Architectuur Instituut

Melle Daamen
Mondriaan Stichting

Frits Duparc
Mauritshuis

Jan Joris Lamers
Maatschappij Discordia

Karin Post
Danseres en choreografe

Charlotte Riem Vis
Associatie van Theaterinitiatieven,
Toneelgroep de Branding

Jack Verduijn Lunel
Federatie van Kunstenaarsverenigingen

Inge van de Vlies
Universiteit van Amsterdam

Rudolf Wolfensberger
Contactorgaan van Nederlandse Orkesten

Marianne Versteegh
algemeen secretaris

Colofon

Redactie: Lydia Lansink, Marianne Versteegh
Tekstredactie: Peter Peters
Ontwerp: Mart. Warmerdam (omslag vrij naar
Bicycle Wheel van Marcel Duchamp, 1913)
Druk: Stichting Organisatie Oude Muziek

DERDE KUNSTENPLAN

Kunsten '92, een bundeling van inmiddels 250 instellingen, ontstond in 1992 als reactie op het kunstvijandige klimaat dat uit de nota 'Investeren in Cultuur' ademde. Het vorige kabinet bezuinigde op kunst en cultuur en verdeelde de armoede over bijna alle sectoren in de kunstwereld. De sociaal-democratische participatiegedachte – kunst voor iedereen – verzandde in een roep om volle zalen. Randstad en regio stonden tegenover elkaar.

De inzet van Kunsten '92 heeft ertoe bijgedragen dat het tij is gekeerd. In het kunstenveld is een breed forum gecreëerd dat snel aan gewicht heeft gewonnen. De gebundelde behartiging van belangen over de grenzen van deelgebieden heen, heeft de politieke meningsvorming in de afgelopen tweeënehalf jaar niet onberoerd gelaten. Na jaren van bezuinigingen is er weer extra geld beschikbaar, zij het slechts een deel van wat Kunsten '92 nodig en wenselijk acht. Vrijwel alle politieke partijen zijn ervan doordrongen geraakt dat kunst niet een aangename aanvulling is op het dagelijks leven, maar een dragend element in onze samenleving. Langzaam wentelt het wereldbeeld. Het besef dringt door dat de zorg voor kunst, cultuur en cultuurbehoud niet langer zoveel mogelijk aan de markt moet worden overgelaten, maar dat de overheid deze zorg als een van haar kerntaken dient te beschouwen.

Waarom moet kunst? Die vraag werd in de discussie over het Kunstenplan 1993-96 vooral met financiële en economische argumenten beantwoord. Ook Kunsten '92 heeft in haar eerste manifest betoogd dat kunst niet slechts geld kost, maar ook geld opbrengt. Kunst en cultuur hebben een aanjaagfunctie voor de cultuurindustrie als geheel. Daar komt bij dat door verschillende sociale en demografische ontwikkelingen de belangstelling voor kunst toeneemt.

Deze financieel-economische rechtvaardiging van kunst wortelt in het leerstuk van de terugtrekkende overheid. De laatste jaren heeft de overheid op tal van terreinen taken overgedragen aan de private sector. Ook de zorg voor kunst, cultuur en cultuurbehoud dreigde steeds meer te worden uitbesteed.

Culturele instellingen moesten hun eigen inkomsten verhogen. Subsidies werden aangevuld met geld van sponsors of er zelfs geheel door vervangen. In de media kwam er naast de publieke omroep ruimte voor commerciële initiatieven. Verschillende pogingen werden ondernomen om het kunstvakonderwijs te herstructureren om zo het aantal afstuderende kunstenaars te beperken, maar de roep om verbetering van de kwaliteit van het onderwijs heeft nog te weinig gehoor gekregen.

Inmiddels wordt steeds duidelijker dat kunst, cultuur en cultuurbehoud niet straffeloos aan de markt kunnen worden overgelaten. Door kunst te beschouwen als een *produkt* dat onderworpen is aan de wet van vraag en aanbod, verandert het karakter van een kunstuiting en verliest menig kunstenaar de vrijheid zijn of haar eigen weg te gaan.

Kunst staat op gespannen voet met de hang naar grote getallen. Volle zalen, hoge recettes, extra sponsorgelden en fraaie kijkcijfers zijn mooi, maar kwantiteit zegt zelden iets over de kwaliteit van het gebodene. Integendeel, vaak betekent de macht van het getal een aantasting van de artistieke zelfstandigheid van de kunstenaar.

Kunst bestaat bij de gratie van het risico, het slappe koord zonder vangnet, het experiment, je kunnen vergissen, de twijfels, de tijd voor reflectie. Kunst maken wil zoveel zeggen als niet weten waar je uit zult komen. Dat geldt voor de musicus die zich waagt aan een schier onspeelbaar stuk, de toneelregisseur die zich een voorstelling droomt, de danser van wat er van het lichaam gevraagd kan worden. De noodzaak geld te moeten verdienen gaat vaak ten koste van het avontuur. In het ergste geval leidt commercie tot zelfcensuur, bij de kunstenaar of bij culturele instellingen.

WAT WIL KUNSTEN '92?

Kunsten '92 heeft eind 1994 een aantal aandachtspunten vastgesteld waarvoor de vereniging zich in de komende tijd wil inzetten. Er moet een kwaliteitsnet komen, binnen of buiten de publieke omroep. Meer differentiatie in het kunstvakonderwijs is nodig en er moeten maatregelen worden getroffen om een betere aansluiting tussen opleiding én arbeidsmarkt te bewerkstelligen. Er moet een wettelijke inkomensregeling voor kunstenaars komen die hen perspectief biedt voor de toekomst. De wisselwerking tussen culturen moet worden bevorderd. De monumentenzorg moet tot 2005 een extra impuls krijgen. Tenslotte vindt Kunsten '92 dat de zorg voor kunst, cultuur en cultuurbehoud niet alleen thuishoort bij de staatssecretaris van Cultuur, maar ook bij andere ministeries.

Kwaliteitszender

Hoezeer cultuur met een winstoogmerk kan leiden tot vervlakking, werd in de afgelopen jaren duidelijk in de omroepwereld. De stormachtige opkomst van commerciële stations als RTL4, RTL5 en binnenkort Veronica hield gelijke tred met een afbrokkelend publiek bestel.

In een poging reclame-inkomsten veilig te stellen door hoge kijkcijfers, ontwikkelden de gevestigde omroepen zich in hoog tempo tot de meeste gecommmercialiseerde in Europa. Kwaliteitsprogramma's over kunst en cultuur, goede films en documentaires verhuisden naar de kleine uurtjes of verdwenen helemaal van het scherm. De Escort-norm (European Standard of Culture on Radio and Television) wordt zeer ruim geïnterpreteerd: zo ongeveer alles heet 'kunst en cultuur'.

Kunsten '92 richt zich daarom op de totstandkoming van een kwaliteitszender binnen of buiten het publieke bestel. Dit zou een zender moeten zijn waar kijkcijfers niet de maat der dingen zijn, een zender waar kunst en cultuur een belangrijke plaats innemen naast andere kwaliteitsprogramma's zoals actualiteiten, nieuws, documentaires, films en sport. Een zender bij voorkeur zonder reclame.

Nieuwe media

De razendsnelle ontwikkeling van de zogenaamde nieuwe elektronische media (cd-rom, cd-i en computernetwerken als Internet) biedt nog onvermoede kansen voor kunstenaars. De overheid heeft in de inrichting van de digitale ruimte ook een culturele verantwoordelijkheid. In de discussie over het Nationaal Actieplan De Elektronische Snelweg zouden de culturele aspecten nadrukkelijker betrokken moeten worden.

Jonge kunstenaars

Als een kunstenaar zich moet kunnen vergissen, geldt dit zeker voor jonge kunstenaars. Hun talent heeft zich nog niet volledig uitgekristalliseerd en meestal moeten zij al zoekende een eigen stijl ontwikkelen. Door bezuinigingen en de afnemende bemoeienis van de overheid zijn de toekomstperspectieven van afstuderende kunstenaars, op een enkele uitzondering na, echter somber te noemen.

Jonge kunstenaars moeten volgens Kunsten '92 zichzelf of hun werk kunnen tonen en de tijd krijgen zich te ontplooiën. Hiervoor is een basisinkomen noodzakelijk, moeten bij de kunstfondsen de subsidiemogelijkheden voor starters worden uitgebreid, en moet er infrastructuur geboden worden. Grote instellingen zouden in de gelegenheid moeten worden gesteld juist aan jonge kunstenaars een podium te bieden.

Kunstvakonderwijs

Een tekortkoming in het kunstvakonderwijs is het ontbreken van zakelijke scholing en een voorbereiding op de arbeidsmarkt. Toch zijn de kunstvakopleidingen er niet om hun studenten klaar te stomen voor een (al dan niet fictieve) arbeidsmarkt. Het is juist in de kunst immers heel wel denkbaar dat een verrassend aanbod een nieuwe vraag schept.

Het kunstvakonderwijs dient volgens Kunsten '92 te wortelen in een visie op kunst en cultuur, zowel scheppend als herscheppend. Het kunstonderwijs zou daartoe coalities moeten aangaan met de wereld van kunst en cultuur. Een dwingend wettelijk kader dat uitgaat van de verdelende rechtvaardigheid en massa-onderwijs volgens objectief vast te stellen criteria heeft een verwoestende werking op het kunstonderwijs.

Wettelijke inkomensregeling kunstenaars

Kunstenaars die met hun werk niet in hun eigen onderhoud kunnen voorzien, hadden tot 1 januari 1994 recht op een bijstandsuitkering. Na deze datum werden de regels aangescherpt, waardoor kunstenaars gedwongen konden worden andere werkzaamheden te verrichten of hun werk beter op de markt vraag af te stemmen. Kunsten '92 steunt een voorstel voor een basisinkomen voor kunstenaars. Dit inkomen zou 75 procent moeten bedragen van de huidige bijstandsuitkering waarbij de kunstenaar de mogelijkheid zou moeten krijgen bij te verdienen tot het niveau van het minimumloon. Daarnaast moet er flankerend beleid komen dat gericht is op het scheppen van aanvullend werk in de kunstensector.

Interculturele samenleving

Kunst brengt het onbekende in kaart, kunst zoekt buiten de platgetreden paden. Dat streven het kleurloos gemiddelde te mijden is onmisbaar in de interculturele samenleving die Nederland is geworden. De inbreng van andere culturen kan nieuwe impulsen geven aan de bestaande cultuur. Kunst kan mensen uitdagen kennis te nemen van andere levensstijlen en daardoor de integratie van de verschillende culturen bevorderen. Binnen het kunstvakonderwijs, maar ook daarbuiten, neemt de aandacht voor de interculturele aspecten van kunst gelukkig sterk toe. Toch is de top van de culturele piramide nog geen afspiegeling van de culturele diversiteit in ons land.

Wisselwerking tussen culturen is geen kwestie van dwang en quota – een lijn die door het vorige kabinet werd ingezet –, maar van mentaliteit. De Wet Bevordering Evenredige Arbeidsparticipatie Allochtonen is voor veel organisaties onuitvoerbaar en biedt geen aanknopingspunt voor verbetering van de positie van allochtonen.

Amateurkunst en kunsteducatie

Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat meer dan helft van de mensen van twaalf jaar en ouder een vorm van kunst beoefent. Zo zijn er in Nederland 70.000 popgroepen, zingen 360.000 mensen in een koor, volgen 200.000 amateurmusici lessen aan muziekscholen en telt Nederland 5000 amateurtoneelgezelschappen. Achter deze cijfers gaat een vitale voedingsbodem schuil voor de professionele kunstbeoefening. Toch is juist de sector amateurkunst en kunsteducatie de afgelopen jaren zeer hard getroffen door bezuinigingen. Daarmee is een draagvlak voor vorming en integratie in de samenleving afgekalfd.

Het belang van kunsteducatie en amateurkunst wordt te weinig erkend, zowel door de overheid als door de professionele kunsten waar soms sprake is van een zeker *dédain*. Algemeen belang en eigenbelang gaan hier echter samen: hoe meer kunstzinnige burgers, hoe hoger de kwaliteit van de professionele kunsten, des te meer publiek.

Kunsten '92 bepleit daarom een betere samenwerking tussen instellingen voor kunstzinnige vorming en het kunstvakonderwijs. De inmiddels minimale positie van de kunstvakken in het voortgezet onderwijs leidt niet alleen tot minder belangstelling voor kunst, maar ook tot verlies aan werkgelegenheid voor kunstenaars in het onderwijs. Vanuit de gedachte dat kunst en cultuur in het hart van het onderwijs thuishoren en er zoiets bestaat als een (mensen)recht op kunst en cultuur, zijn stimulerende maatregelen nodig.

Op het gebied van internationaal cultureel beleid is de Nederlandse overheid er tot op heden niet in geslaagd een stimulerende rol te spelen. Tegenstrijdige prioriteiten bij minstens twee departementen hebben dat verhindert. Als het om cultuur gaat, lijken de ambities niet verder te reiken dan de landsgrenzen. Het merendeel van de internationale uitwisseling op het gebied van kunst en cultuur komt zonder enige bemoeienis van de overheid tot stand. Het kunstenveld is heel goed in staat zèlf buitenlands beleid te ontwikkelen en dient daarin gestimuleerd en financieel gesteund te worden door de overheid. De Nederlandse kunst en cultuur moeten in het buitenland beter worden gepresenteerd door specialisten en diplomaten.

De middelgrote en grote culturele instellingen zoals de door het rijk gesubsidieerde musea, maar ook de grotere toneel- en dansgezelschappen en de orkesten hebben zich door bezuinigingen moeten concentreren op hun basistaken. Soms kunnen ze zelfs deze niet vervullen zonder een beroep te moeten doen op andere dan overheidsgelden. Daardoor komen andere activiteiten, zoals het verwelkomen van jonge kunstenaars en het experimenteren met nieuw repertoire in het gedrang.

Veel Nederlandse monumenten verkeren in een staat van schrikbarende verwaarlozing. Op geen andere sector is zo langdurig en stelselmatig bezuinigd als juist de monumentenzorg. Veertig procent van ons culturele erfgoed is er slecht aan toe. Het vorige kabinet liet een Strategisch Plan Monumentenzorg na, een tien jaar durende inhaaloperatie waarvan de kosten zijn geraamd op 130 miljoen gulden per jaar. Maar hoewel deze investering zichzelf volledig terugverdient (door extra werk in de bouwsector, het uitlokken van private investeringen, inkomsten uit BTW, loonbelasting en een extra impuls voor het toerisme) is de financiering van dit ambitieuze plan niet rond.

Kunsten '92 vindt dat het Strategisch Plan Monumentenzorg integraal en binnen de gestelde periode moet worden uitgevoerd. De huidige staatssecretaris voor Cultuur tracht door 'voortdurend zacht aandringen' bij zijn collega's een draagvlak te vormen voor het plan. Dat kost extra tijd en betekent feitelijk een roemloos einde voor eeuwenoude monumenten en documenten.

NAAR HET DERDE KUNSTENPLAN

Het gaat beter met de kunstenwereld dan een aantal jaren geleden. Kunst en cultuur gelden niet langer als het domein van hobbyisten, wereldvreemde fantasten en een snobistische elite. Het inzicht wint terrein dat een snel veranderende samenleving het niet kan stellen zonder experiment, reflectie en de gevoeligheid van (jonge) kunstenaars.

Kunsten '92 wil deze positieve ontwikkeling verzilveren in het **Derde Kunstenplan**, dat betrekking heeft op de periode 1997-2000. De vereniging hecht aan de kunstenplansystematiek zoals die nu functioneert. De kunstenplannen bieden kunstenaars en instellingen enkele jaren zekerheid zodat artistieke en ambachtelijke processen zich in betrekkelijke rust kunnen voltrekken.

Om ook het niveau van de **incidentele subsidies** te garanderen, zouden de budgetten van de cultuurfondsen eveneens voor vier jaar afgegrensd moeten worden. Het binnen het huidige budget 'flexibiliseren' van het kunstenplan en het overhevelen van alle subsidies in de podiumkunsten beneden een miljoen gulden naar het Fonds voor de Podiumkunsten wijst Kunsten '92 af. Extra flexibel geld moet niet uit de lopende kunstenplanbegroting komen, maar uit de beleidsintensiveringen die zijn genoemd in het Regeerakkoord.

De sector kunst, cultuur en cultuurbehoud is in het verleden meer dan eens geconfronteerd met innerlijk tegenstrijdige beleidsbeslissingen. Kunsten '92 vindt daarom dat gestreefd zou moeten worden naar een **interdepartementale benadering**. Concreet zou dit kunnen leiden tot de installatie van een coördinerend bewindspersoon voor de sector kunst, cultuur en cultuurbehoud of het invoeren van een maatregel waarbij alle kabinetsbesluiten worden beoordeeld en getoetst op hun consequenties voor de sector.

Nadat het beleid van de afgelopen jaren op tal van terreinen heeft geleid tot commercialisering, verschraling en vervlakking, lijkt de overheid nu op haar schreden terug te keren. Kunst en cultuur kunnen niet worden overgelaten aan de markt. Als de zorg voor een gezond cultureel klimaat behoort tot de kerntaken van de overheid, ligt het voor de hand dat de overheid daarvoor voldoende middelen reserveert. Gelukkig groeit de bereidheid daartoe. Kunsten '92 zal zich evenwel blijven inzetten voor een verhoging van het budget voor kunst, cultuur en cultuurbehoud tot **1 procent van de rijksbegroting** in 2000.

Leden Kunsten '92 Alex d'Electrique, Amsterdam Kunstenstad, Amsterdams Filmhuis Rialto, Amsterdams Uit Buro, Amsterdamse Bach Solisten, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Amphitheater, Architectuur Lokaal, Art Script, Arthotheek Veendam, ASKO Ensemble, Aurora Productions, Associatie van Theaterinitiatieven, Aurelia Saxofoonkwartet, Balm Vertalingen, Bellevue / Nieuwe de la Mar, Bergen, BEWTH Bewegingstheater, BIM, Bureau Culturele Zaken 's-Hertogenbosch, Chabot Museum, Camerata Trajectina, Cappella Amsterdam, Centraal Museum, Centrum Beeldende Kunst Leiden, Centrum de Suite, Coda Kamerorkest, Combattimento Consort Amsterdam, Contactorgaan van Nederlandse Orkesten, Cultureel Centrum 't Hoogt, Culturele Raad Papendrecht, Culturele Raad Vlissingen, Dansers Studio, Dansgroep Krisztina de Châtel, Danslab, Dansproductie, De Beyerd, De Ereprijs, De Meervaart, De Melkweg, De Nederlandse Bachvereniging, De Nederlandse Opera, De Nieuw Amsterdam, De Nieuwe Kerk, De Rotterdamse Dansgroep, De IJsbreker, Deco Producties, Delta Ensemble, Delta Jazz, De Schone Kunsten Haarlem, De Vereniging Mensec, Dienst Educatie Gemeente Schiedam, Directie Overleg Dansgezelschappen, Djazzex, Dogtroep, Donemus, Ebony Band, Federatie van Kunstenaarsverenigingen, Federatie Kunstuitleen, Felix Meritis, Filmfestival Amsterdam, Filmhuis Baarn, Folkloristisch Danstheater, Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, Fonds voor de Letteren, Fonds voor de Podiumkunsten, Fonds voor Scheppende Toonkunst, Frontaal Jeugdtheaterbureau, Galerie Witteveen, Galerie Bond Nederland, Gaudeamus, Geen Kunst, Geestgronden GJE, Gemeentemuseum Arnhem, Genootschap voor Reclame, Geneco, Gerrit Rietveld Academie, Griftheater, Groninger Museum, Groningen Dansstad, Haags Centrum voor Actuele Kunst, Haagse Kunstkring, Harsta Groep, Het Zuidelijk Toneel, Het Concertgebouw, Het Concern, Het Gelders Orkest, Het Nationale Ballet, Hogeschool van Groningen, sector kunstvakopleidingen, Hogeschool voor de Kunsten Constantijn Huygens Kampen, Hogeschool Rotterdam & Omstreken, sector kunst en architectuur, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Holland Festival, Holland Dance Festival, Hoofdstad Operette, Huis a/d Amstel, ICP Orkest, Impresariaat Wim Visser, International Documentary Festival, Intercultureel Centrum RASA, Internationaal Opera Centrum Nederland, Jeugdtheatergroep Burrp, Kleine Komedie, Koninklijk Conservatorium Den Haag, Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging, Kontrans, Kunstkanaal, Leidse Schouwburg, Limburgs Symphonie Orkest, Luistermuseum, Maatschappij Arti et Amicitiae, Maatschappij Discordia, Maarten Altena Ensemble, Media Art Development, Modern Times Music Productions, Molenaar belasting adviseurs, Mondriaan Stichting, Mondriaan Kwartet, Montevideo, Museum Boymans-van Beuningen, Museum Hillesluis, Museum Waterland, Muziek Marketing & Management, Muziekcentrum Frits Philips, Muziekcentrum Vredenburg, Muziektheater Amsterdam, Nationaal Jeugd Orkest, Nationaal Fonds Entre Nous, Nederlands Architectuur Instituut, Nederlands Blazers Ensemble, Nederlands Danstheater, Nederlands Filmmuseum, Nederlands Fonds voor de Film, Nederlands Kamerkoor, Nederlandse Vakgroep Keramisten, Nederlands Vormgevings Instituut, Nederlandse Vereniging van Illustratoren, Nieuw Sinfonietta, Nieuw Ensemble, Nieuwe Dansgroep, Noord Nederlands Toneel, Noordelijk Theater Groningen, Noordhollands Philharmonisch Orkest, North Sea Jazz Festival, Opera Zuid, Opus One, Organisatie Oude Muziek, Orkater, Orkest de Volharding, Orkest v/d Achttiende Eeuw, Overleg Haagse Kunstinstituten, Platform voor Amateurkunst, Polanentheater, Probaat, RAZ, Regentenkamer Den Haag, Residentie Orkest, Ro-Theater, Roosendaalse Muziekschool, Rotterdams Conservatorium, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Scapino Rotterdam, Schönberg Kwartet, Schönberg Ensemble, Slagwerkgroep Den Haag, Soeterijn Theater, Springdance Festival, Steim, Stimuleringsfonds Culturele Omroepproducties, Stichting Advies en Projecten Kunst en Cultuur, Stichting Atak, Stichting Beelden op de Berg, Stichting Beeldrecht, Stichting De Appel, Stichting De Windroos, Stichting Forum, Stichting Jazz & Geïmproviseerde Muziek in Nederland (SJIN), Stichting Forum, Stichting Intro, Stichting 't Hof, Stichting JVJ Media, Stichting Kunstkring Diligentia, Stichting Lezen, Stichting Nieuwe Muziek Zeeland, Stichting Podium, Stichting Poetry International, Stichting Popmuziek Nederland, Stichting Rotterdam Festivals, Stichting Saga, Stichting 'Stop aantasting Vondelpark', Stichting Studio, Stichting Symbiosis/Bashu Ensemble, Stichting 't Hof Dordrecht, Stichting Y-Podia, Stichting Zeeland Cultuur, STIP-producties, STOA, Studio's Onafhankelijk Toneel, Studio Nederloff & v.d., SUNIL, Sweelinck Conservatorium, The Amsterdam Summer University, Theatergroep Carver, Theatergroep De Horzel, Theatergroep Suver Nuver, Theatergroep De Wilde Wereld, Theatergroep Hollandia, Theatergroep Tender, Theater a/h Spui, Theater van het Oosten, Theatergroep ZW, Theaterwerkplaats Limburg Het Kruis van Bourgondië, Theaterfestival, Theater Instituut Nederland, Theater Lantaren/Venster, Theater Zeebelt, Theater Zucht, Toneelgroep Amsterdam, Toneelgroep De Branding, Uitpost Haaglanden, Vereniging voor Kunstzinnige Vorming, Vereniging Media Kunstenaars, Vereniging van Nederlandse Muziekgeschiedenis, Vlaams Theater Instituut Brussel, Vrienden van het Filmarchief, Vrije Academie, Willem Breuker Kollektief, Xenakis Ensemble

wordt. Wat voor de vijfde baan van Schiphol en de Betuwelijn volstrekt normaal is, namelijk dat gewoon wordt uitgerekend wat het kost, wil voor onze sektor nog maar steeds niet lukken. Zelfs de armetierige korting van bijna 30 miljoen uit de vorige kabinetsperiode is, ondanks het regeerakkoord (+60 miljoen **netto**) en de uitdrukkelijke wens van de Tweede Kamer, nog steeds niet van de baan. Kunsten '92 blijft overigens vinden dat een beschaafd land zich wel 1% van de rijksuitgaven voor kunst, cultuur en cultuurbehoud kan permitteren. Dat is in plaats van de huidige bijna 800 miljoen: 2 miljard, in het jaar 2000 te bereiken.

Enerzijds trekt het zittende kabinet tot en met 1998 een tot 60 miljoen oplopend extra bedrag uit voor de cultuur, **anderzijds** wordt nu de Cultuurnota 1997–2000 voorbereid, en die wordt onderdeel van het regeerakkoord 1998–2002. De Uitgangspuntennotitie van Staatssecretaris Nuis moet dus de stof aandragen voor de Cultuurnota die tot ruim in het volgende kabinet zal doorwerken. Daarin valt het jaar 2000. Daarom moet de financiële paragraaf ook gaan over hoe en waarom in 2000 2000 miljoen beschikbaar zal kunnen komen.

'Pantser of ruggegraat' bevat daarvoor zeer vele sterke argumenten. Het wachten is nu op de goede conclusies.

Kunsten '92 is dan ook

- **VOOR** meer aandacht voor de geesteswetenschappen, met hun belangrijke functie voor de vitaliteit en kwaliteit van de cultuur
- **tegen** tussentijdse kortinkjes op meerjarige afspraken
- **VOOR** de prioriteiten die de Staatssecretaris legt bij de betere inrichting van de interculturele samenleving en de jongerencultuur, bij wat scheidt en vernieuwt resp. maakt en verkent, en bij de taal
- **tegen** het korten op instellingen ten behoeve van een ruimere financiering van de op zichzelf zeer nuttige fondsen
- **VOOR** meer aandacht voor cultuureducatie, **VOOR** het op creatieve wijze invullen van de convenanten met de lagere overheden, **VOOR** de versterking van Nederland in zijn functie van internationale vrijhaven, en wel bij voorkeur door het op dit terrein bij uitstek deskundige veld, **VOOR** een ruimere armslag ook voor de grotere kunstinstellingen, die zowel in het buitenland voor het grote publiek onze vlaggedragers zijn als binnenslands een rol te vervullen hebben bij de kunsteducatie, het verwelkomen van jonge kunstenaars en het experimenteren met nieuw repertoire.

Kunsten '92 is meer voor dan tegen iets. Voor een intensief debat over dit alles in de komende maanden en voor het aandragen van nog meer en soms ook wat betere en in ieder geval meer consistentere argumenten dan 'Pantser of ruggegraat' ons tot nu toe te bieden heeft, zodat de Cultuurnota 1997–2000 de titel mag dragen: **ruimhartig, bevlogen en in meerdere mate.**

afgebeeld op de achtergrond van de afbeelding, Zeus

Aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
doof de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen